

Olavs Cers

Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas Maksātnespējas tiesību advokātu sekcijas vadītājs, zvērināts advokāts
06. maijā, 2020 Lasīšanai: 10 minūtes

Vai atbrīvošanai no nelielām parādsaistībām nepieciešams atsevišķs likums

FOTO: Evija Trifanova, LETA

Ministru kabinets ir atbalstījis likumprojektu, kas konkrētu fizisko personu loku atbrīvotu no 860–5000 eiro lielām parādsaistībām, kuras radušās no patērētāja kredītēšanas līguma Patērētāju tiesību aizsardzības likuma izpratnē. Šajā publikācijā savu viedokli LV portālam par minēto likumprojektu pauž

Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas Maksātnespējas tiesību advokātu sekcijas vadītājs un zvērināts advokāts OLAVS CERS.

ĪSUMĀ

Likumprojektā “Likums par fiziskās personas atbrīvošanu no parādsaistībām” paredzētā dzēšamo parādsaistību summa ir neliela, bet procedūra stipri līdzīga maksātnespējas procedūrai.

Fiziskās personas atbrīvošana no parādsaistībām nebūtu nodalāma atsevišķā likumā, jo tas vēl vairāk sarežģītu pašreizējo maksātnespējas procesa tiesisko regulējumu.

Lai nodrošinātu vienotu procesa uzraudzību, būtu izskatāma iespēja šā procesa vadību uzticēt maksātnespējas administratoriem, kuri ir speciāli apmācīti un pieredzējuši šajā jomā.

Ministru kabineta (MK) 2020. gada 14. aprīļa sēdē tika izskatīts likumprojekts “Likums par fiziskās personas atbrīvošanu no parādsaistībām” (*turpmāk tekstā – likumprojekts*), kas tālāk tiks virzīts izskatīšanai Saeimā. Šobrīd plānots, ka likums stāsies spēkā 2021. gada 1. janvārī, taču šis termiņš var mainīties, jo vienlaikus ar šo likumu ir apstiprināmi grozījumi vēl vairākos citos likumos, arī Civilprocesa likumā, Maksātnespējas likumā un Notariāta likumā.

Likumprojekta ideja nav jauna – pirmo šāda likuma projektu deputātu grupa bija nodevusi Saeimas izskatīšanai jau 2019. gada martā, taču likumprojekts neguva nepieciešamo atsaucību Saeimā un tālāk netika virzīts. Savukārt šā likuma projektu Tieslietu ministrija (TM) izstrādāja 2019. gada septembrī, un no tā brīža tas ir ticis apspriests darba grupās un ar sociālajiem partneriem.

Attiecas tikai uz konkrētu personu loku

Šobrīd fizisko personu maksātnespēja un nenokārtoto saistību dzēšana ir regulēta Maksātnespējas likumā. Līdz ar to rodas likumsakarīgs jautājums – kāda tad ir šī jaunā likumprojekta būtība, un vai vispār ir nepieciešams jauns likums?

Likumprojekta mērķis ir atbrīvot fizisko personu, kurai noteiktā laikposmā ir bijis trūcīgās vai maznodrošinātās personas statuss, no noteikta veida parādsaistībām, veicinot personas maksātspējas atjaunošanu un finanšu pratības stiprināšanu, tādējādi sekmējot personas līdzdalību ekonomiskajā vidē. Taču likumprojekts attiecas tikai uz tādu fizisko personu, kam nav iespēju nokārtot parādsaistības, kuras radušās no patērētāja kreditēšanas līguma Patērētāju tiesību aizsardzības likuma izpratnē un kurām iestājies izpildes pienākums, un kuras nerasniedz Maksātnespējas likumā noteikto fiziskās personas maksātnespējas procesa pazīmju sliekšni. Proti, likumprojekts attiecas uz parāda saistību apmēru robežās no 860 eiro līdz 5000 eiro.

Paredz zināmu “uzvedības kodeksu”

Likumprojekts vienlaikus paredz dažādus ierobežojumus un prasības, kādām jāatbilst fiziskajai personai, lai likumprojekts būtu uz to attiecināms. Tāpat arī tas paredz fiziskajai personai zināmu “uzvedības kodeksu”, kas tai jāievēro, lai parādsaistības tiktu dzēstas.

Par progresīvu uzskatāms arī fiziskās personas pienākums šī procesa laikā apgūt Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) organizētos finanšu pratības kursus un pildīt tās saistības, kuru dzēšana nav šī procesa priekšmets

(visticamāk, ar to domātas aktuālās saistības – maksa par īri, komunālajiem pakalpojumiem u. tml.).

Aicina ieviest jaunu speciālu procedūru

Lūdzot MK izskatīt šo likumprojektu un virzīt to tālākai izskatīšanai Saeimā, TM šā likumprojekta sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumā (anotācijā) ir norādījusi: “Likumprojektam kopumā būs pozitīva ietekme uz tautsaimniecību un sabiedrības mērķgrupām, jo sniegs iespēju fiziskām personām atjaunot vai iegūt stabilu finansiālo stāvokli, tai skaitā radot atgriezenisko saiti – veicot (lielākus) maksājumus valsts budžetā un tādējādi visas sabiedrības interesēs. Tamdēļ arī būs pozitīva ietekme uz uzņēmējdarbības vidi un maziem, vidējiem uzņēmumiem, mikrouzņēmumiem un jaunuzņēmumiem. Proti, fiziskā persona, kura būs atjaunojusi savu finansiālo stāvokli, būs vairāk pirktspējīga.”

Tātad TM aicina likumdevēju ieviest speciālu procedūru, kurā fiziskajām personām, kam radies tā dēvētā “ātrā” kredīta parāds robežās no 860 eiro līdz 5000 eiro, no šī parāda atbrīvoties, veicot likumā paredzētās procedūras, arī saņemot regulāras konsultācijas sociālajā dienestā un aktīvi meklējot darbu.

Nav šaubu, ka labi domāts

Nav šaubu, ka likumprojekts ir labi domāts un tam patiešām vajadzētu atgriezt ekonomiskajā apritē lielu skaitu fizisko personu, kas visai nelielu parādu dēļ ir spiestas dzīvot reizēm pat “puslegālā” statusā, lai izvairītos no parādu piedzinējiem. TM vēlme ir saprotama un respektējama, turklāt šādu risinājumu ir apstiprinājušas arī citas ministrijas un sociālie partneri.

Tomēr pastāv viedoklis, ko minētā likumprojekta izstrādes stadijā bija pauduši vairāki sociālie partneri, arī Latvijas Zvērinātu advokātu padome, – vai tiešām fiziskās personas atbrīvošanai no šādām neliela apmēra saistībām ir nepieciešams atsevišķs likums? Par labu šādam viedoklim runā vairāki apsvērumi.

Iepazīstoties ar likumprojekta tekstu, ir redzams, ka paredzētā procedūra ir diezgan sarežģīta un smagnēja un fiziskās personas iesniedzamo dokumentu apjoms un rīcības modelis īpaši neatšķiras no tā, kas nepieciešams, piesakot fiziskās personas maksātnespēju. Proti, dzēšamo parādsaistību summa ir neliela, bet procedūra stipri līdzīga maksātnespējas procedūrai.

Piemērotais process var tikt arī atcelts

Likumprojekta 22. pantā ietverts arī institūts, kas ļauj atcelt fiziskās personas atbrīvošanu no parādsaistībām. Proti, ne vēlāk kā divu gadu laikā no ieraksta par fiziskās personas atbrīvošanu no parādsaistībām izdarīšanas dienas maksātnespējas reģistrā personai piemērotais process var tikt atcelts, ja no kādas procesā iesaistītās personas tiek saņemti iebildumi par noteikto priekšnoteikumu neievērošanu.

Līdz ar to veidojas situācija, kurā personai, lai tā varētu tikt atbrīvota no 860 eiro līdz 5000 eiro lielām parāda saistībām, tiek noteikts vismaz divus gadus ilgs kontroles režīms: ja persona to neievēro, process tiek izbeigts un atjaunojas arī pienākums norēķināties par parādiem, ko bija paredzēts dzēst.

Protams, ka arī pašai personai ir jāsadarbojas un jāizrāda sava labā griba, tikai šaubas rada tas, vai personas pienākumi ir samērīgi, jo veidojas situācija, kurā parādsaistību dzēšanas procesa termiņš faktiski ir tikpat ilgs

kā fiziskās personas maksātnespējas process, kurā parāda summas parasti ir daudz lielākas. Tas vēlreiz apliecina, ka ir jānosaka vienots fizisko personu maksātnespējas regulējums, tajā iekļaujot arī atbrīvošanas procedūru no parāda summām 860 eiro līdz 5000 eiro apmērā.

Neskaidrs procedūras finansējums

Šobrīd ir neskaidrs minētās procedūras finansējums. No likumprojekta izriet, ka procedūru organizē un vada zvērināts notārs un procedūras laikā tam ir jāveic vairākas darbības, arī jāizgatavo vairāki notariālie akti, kas neitrālam zvērināta notāra pakalpojumu lietotājam izmaksātu vairākus simtus eiro.

Likumprojektā nav norādīts, vai šos izdevumus sedz pati fiziskā persona vai arī tas tiek segts no valsts budžeta līdzekļiem, līdz ar to šobrīd grūti novērtēt šīs procedūras izmaksas. Savukārt, lai nodrošinātu vienotu procesa uzraudzību, būtu izskatāma iespēja šā procesa vadību uzticēt maksātnespējas administratoriem, kuri ir speciāli apmācīti un pieredzējuši šajā jomā.

Pati TM jau ir atzinusi, ka fizisko personu atbrīvošana no parādsaistībām ir viens no fiziskās personas maksātnespējas paveidiem, par ko liecina kaut vai tas, ka visi ieraksti par šo procedūru ir veicami maksātnespējas reģistrā.

Nebūtu nodalāma atsevišķā likumā

Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģija jau ir norādījusi TM, ka fiziskās personas atbrīvošana no parādsaistībām nebūtu nodalāma atsevišķā likumā, jo tas vēl vairāk sarežģītu pašreizējo maksātnespējas procesa

tiesisko regulējumu. Proti, Maksātnespējas likumā šobrīd ir apvienots kā juridisko personu tiesiskās aizsardzības (ierobežotas maksātnespējas), tā arī juridisko un fizisko personu maksātnespējas procesa regulējums, kas pēc savas būtības un mērķiem ir ļoti atšķirīgi procesi.

Latvijas Zvērinātu advokātu padome arī norādījusi, ka ir nepieciešams mainīt maksātnespējas tiesisko regulējumu, no pašreizējā Maksātnespējas likuma nodalot patstāvīgu fizisko personu bankrota likumu, kurā būtu iekļaujama arī procedūra fiziskās personas atbrīvošanai no parādsaistībām, neuzsākot maksātnespējas procesu.

Tādēļ gribētos ticēt, ka šis likumprojekts ir pirmais solis no TM virzībā uz patstāvīga fizisko personu bankrota likuma izstrādi. Tādējādi tiktu panākts, ka fiziskās personas parādsaistību noregulējums un maksātnespēja tiktu risināti kompleksi viena likuma robežās, kas vienkāršotu šā regulējuma piemērošanu un padarītu to efektīvāku. Savukārt juridisko personu maksātnespēja un tiesiskā aizsardzība tiktu nodalīta vēl vienā vai pat divos atsevišķos likumos.

Šī publikācija atspoguļo autora viedokli. Ar LV portāla redakcionālo politiku var iepazīties šeit.

TIESĪBU AKTI UN PROJEKTI

© "LV portāla" saturu aizsargā autortiesības. Izlasi par iespējām to izmantot!

[Maksātnespēja](#)[Līgumi, dokumenti](#)[Parādu piedziņa](#)[Personas dati](#)[Reģistri](#)[Tieslietas](#)[Notāri](#)[Prasības pieteikums](#)[Saeima](#)

Ministru kabinets

Tieslietu ministrija

Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģija